

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про
адміністративні правопорушення щодо відповідальності за порушення
вимог у сфері надання статусу відповідно до Закону України «Про статус
ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»»
*(реєстр. № 15258-1 від 27.05.2026)**

***Анотація.** В інформаційній довідці аналізується доцільність посилення адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення вимог законодавства у сфері надання, відмови чи позбавлення статусу ветеранів війни та інших категорій, визначених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» у контексті проєкту Закону України реєстр. № 15258-1 від 27.05.2026 (далі – законопроект). Проаналізовано відповідність пропонованих змін чинному адміністративно-деліктному та дисциплінарному законодавству України, визначено потенційні ризики, а також сформульовано рекомендації щодо їх усунення.*

***Ключові слова:** соціальний захист ветеранів, дисциплінарна відповідальність, пропорційність санкцій, адміністративне стягнення, адміністративна відповідальність.*

Вступ

Соціальний захист ветеранів війни та членів їхніх сімей є одним із ключових напрямів державної політики, особливо в умовах воєнного стану. Законодавча ініціатива щодо запровадження адміністративної відповідальності за порушення процедур надання чи позбавлення статусу ветеранів відповідає актуальним потребам суспільства та спрямована на утвердження принципів законності й справедливості у сфері соціальних гарантій.

Основна частина

Законопроектом пропонується доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення новою статтею 188⁵⁸ (далі – КУпАП), яка встановлює відповідальність посадових осіб за порушення вимог щодо надання, відмови чи позбавлення статусу ветеранів війни та інших категорій, визначених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також відповідальність за перешкоджання посадовим особам центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів війни, у проведенні перевірки стосовно дотримання вимог щодо однакового застосування законодавства про статус ветеранів війни.

Також пропонується внести зміни до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», зокрема: виключити частину шосту статті 6¹ та доповнити новою статтею 24 «Контроль за наданням статусу».

Законопроект є альтернативним до урядового основного законопроекту (реєстр. № 15258 від 19.05.2026) та передбачає однакові за змістом положення, за виключенням розмірів стягнення у виді штрафу, які у досліджуваному законопроекті є дещо більшими (від тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Визнаючи необхідність удосконалення механізму отримання статусу ветеранів війни та інших категорій, визначених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», вважаємо за доцільне зазначити наступне.

Привертає увагу невизначеність ознак складу пропонованого адміністративного правопорушення, адже наразі не врегульовано, які саме дії, наприклад, затримка, відмова в наданні статусу, неналежне оформлення документів можуть бути підставами відповідальності, що створює ризик неоднакового застосування норм та не відповідає принципу правової визначеності. Відтак, пропоноване у статті 188⁵⁸ КУпАП формулювання: «порушення вимог законодавства чи нормативно-правових актів» потребує деталізації щодо змісту діяння як обов'язкової ознаки складу правопорушення (наприклад, затримка розгляду документів, відмова без належних підстав, неналежне оформлення чи невиконання вимог органу контролю).

Відповідно до статті 23 КУпАП адміністративне стягнення застосовується з метою виховання особи та запобігання вчиненню нових правопорушень. Одним із загальновизнаних принципів адміністративно-деліктного права є принцип пропорційності, який вимагає співмірності санкції характеру та ступеню суспільної небезпеки правопорушення.

У запропонованій редакції статті 188⁵⁸ КУпАП максимальний штраф становить 4000 НМДГ (68 000 грн), що є надзвичайно високим для адміністративного правопорушення, яке не пов'язане із заподіянням шкоди життю чи здоров'ю особи; завданням майнових збитків державі; незаконним одержанням матеріальної вигоди чи корупційною поведінкою, тощо. Фактично підставою для відповідальності є невиконання вимоги контролюючого органу щодо усунення виявлених порушень або ненадання інформації під час перевірки.

За таких обставин запропонований розмір адміністративного стягнення у виді штрафу видається надмірним та потребує диференціації.

Варто зазначити, що встановлення адміністративної відповідальності за порушення процедур надання чи позбавлення статусу ветеранів має сенс лише за умови, що така відповідальність виконує превентивну та дисциплінуючу функцію. Адміністративне стягнення у виді штрафу може бути ефективним інструментом, коли йдеться про захист прав громадян від неправомірних дій посадових осіб, адже воно створює додатковий стимул для дотримання законодавства. Звертаємо увагу, що за чинним законодавством посадові особи несуть не лише адміністративну, а й дисциплінарну відповідальність (Глава 2 Закону України «Про державну службу» (Глава 2 «Засади дисциплінарної відповідальності»). З огляду на це існує потреба збалансованого підходу, який би чітко розмежовував сфери застосування цих видів відповідальності, уникаючи дублювання та забезпечуючи правову визначеність.

Варто зазначити, що у державах Європейського Союзу діє принцип “once-only”¹, згідно з яким громадянин подає документи один раз, а державні органи зобов’язані використовувати їх повторно без додаткових вимог, що забезпечує прозорість, зменшує адміністративне навантаження та підвищує довіру до державних інституцій. Запровадження в Україні подібної практики дозволить мінімізувати дискреційні повноваження посадових осіб, усунути ризики суб’єктивних оцінок та необґрунтованих відмов, а також забезпечити юридичну визначеність і прозорість процедури надання статусу ветерана війни.

Висновки

Законопроект потребує доопрацювання в частині конкретизації об’єктивних та суб’єктивних ознак складу правопорушення як підстави адміністративної відповідальності за порушення процедур надання чи позбавлення статусу ветеранів та встановлення адміністративних стягнень, які відповідають суспільній небезпечності вчиненого діяння.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

¹ Regulation (EU) 2018/1724 of the European Parliament and of the Council of 2 October 2018 establishing a single digital gateway to provide access to information, to procedures and to assistance and problem-solving services and amending Regulation (EU) No 1024/2012 (Text with EEA relevance.) URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj/eng>